

Bổ sung lý luận về đường lối đổi mới vào nền tảng tư tưởng của Đảng - Những cơ sở và nhiệm vụ đặt ra

19/01/2026 11:58

PGS, TS TRẦN KHẮC VIỆT

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

DOI: <https://doi.org/10.70786/PTOJ.5633>

Tóm tắt: Quan điểm chỉ đạo thứ nhất trong Dự thảo Báo cáo chính trị trình Đại hội XIV ghi: “Kiên định và vận dụng, phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, lý luận về đường lối đổi mới...”. Đây là lần đầu tiên Đảng ta xác định “lý luận về đường lối đổi mới” là bộ phận cấu thành nền tảng tư tưởng của Đảng cùng với chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh. Việc bổ sung “lý luận về đường lối đổi mới” vào nền tảng tư tưởng của Đảng là một bước phát triển có ý nghĩa lịch sử về tư duy lý luận, thể hiện bản lĩnh chính trị của Đảng. Đồng thời, việc này cũng đặt ra những yêu cầu, nhiệm vụ nặng nề cho công tác lý luận của Đảng. Bài viết trình bày những cơ sở của việc bổ sung “lý luận về đường lối đổi mới” vào nền tảng tư tưởng của Đảng và những nhiệm vụ đặt ra từ việc này.

Tổng kết lý luận qua 40 năm đổi mới đã khẳng định sự phát triển sáng tạo lý luận về đường lối đổi mới xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam, góp phần bổ sung và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội _Ảnh: TTXVN

1. Mở đầu

Từ Đại hội VII của Đảng (năm 1991) đến nay, Đảng ta khẳng định nhất quán: chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh là nền tảng tư tưởng của Đảng. Qua gần 40 năm đổi mới và hơn một phần ba thế kỷ kể từ Đại hội VII của Đảng, đã chín muồi việc bổ sung “lý luận về đường lối đổi mới Việt Nam” vào nền tảng tư tưởng của Đảng. Việc này khẳng định những thành tựu lý luận của Đảng ta trong vận dụng và phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh trong 40 năm đổi mới, đồng thời tạo nền tảng để định hướng, soi đường tiếp tục dẫn dắt toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta thực hiện thành công công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ vững chắc Tổ quốc trong kỷ nguyên phát triển mới của dân tộc.

2. Nội dung

2.1. Những cơ sở lý luận và thực tiễn của việc bổ sung “lý luận về đường lối đổi mới” vào nền tảng tư tưởng của Đảng

Một là, lý luận về đường lối đổi mới Việt Nam đã thể hiện đầy đủ đặc trưng của một hệ thống lý luận khoa học trên cả những vấn đề tổng quát nhất về chủ nghĩa xã hội và định hướng xây dựng chủ nghĩa xã hội trên từng lĩnh vực

Khoa học luận về một khoa học yêu cầu một hệ thống lý luận, học thuyết được coi là khoa học khi hình thành được hệ thống các khái niệm, phạm trù, nguyên lý, quy luật khách quan, có nội hàm đúng đắn và xác định. Đối chiếu với các tiêu chuẩn đó. Lý luận về đường lối đổi mới của Đảng ta đã đáp ứng đầy đủ các yêu cầu của một hệ thống lý luận khoa học, hơn nữa còn là hệ thống lý luận cách mạng.

Dự thảo Báo cáo Tổng kết một số vấn đề lý luận và thực tiễn công cuộc đổi mới theo định hướng xã hội chủ nghĩa trong 40 năm qua ở Việt Nam đã trình bày đầy đủ sự phát triển nhận thức lý luận của Đảng qua 40 năm đổi mới. Trên bình diện tổng quát nhất, dễ dàng nhận ra những nội dung cơ bản của lý luận về đường lối đổi mới đã được Đảng ta xác định. Đường lối cơ bản, sợi chỉ đỏ xuyên suốt công cuộc đổi mới được khẳng định rõ ràng và kiên định giữ vững là độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội. Mô hình, các đặc trưng của chủ nghĩa xã hội Việt Nam được xác định rõ trong Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (Bổ sung, phát triển năm 2011) do Đại hội XI của Đảng thông qua. Mục tiêu phát triển đất nước trong quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội cũng đã được xác định trong Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội do Đại hội VII của Đảng thông qua, Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (Bổ sung, phát triển năm 2011) do Đại hội XI của Đảng thông qua và Đại hội XIII của Đảng định hướng: đến năm 2025, nước ta là nước đang phát triển, có công nghiệp theo hướng hiện đại, vượt qua mức thu nhập trung bình thấp; đến năm 2030 là nước đang phát triển, có công nghiệp hiện đại, thu nhập trung bình cao; đến năm 2045 là nước phát triển, thu nhập cao. Hệ giá trị của chủ nghĩa xã hội Việt Nam được xác lập mang tính khoa học và nhân văn sâu sắc trên cơ sở xử lý hài hòa, hợp lý mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế gắn với thực hiện tiến bộ và công bằng xã hội, bảo vệ môi trường trong từng bước phát triển.

Các phương hướng lớn xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội đã được nêu trong Cương lĩnh năm 1991, Cương lĩnh năm 2011 (gồm 08 phương hướng gắn bó chặt chẽ với nhau trong một hệ thống chỉnh thể). Các mối quan hệ lớn cần nhận thức sâu sắc và giải quyết hợp lý trong quá trình xây dựng, phát triển đất nước đã được từng bước xác định ngày càng đầy đủ: Cương lĩnh năm 2011 nêu 08 mối quan hệ lớn; Đại hội XII của Đảng bổ sung mối quan hệ giữa Nhà nước và thị trường, điều chỉnh mối quan hệ

giữa kinh tế thị trường và định hướng xã hội chủ nghĩa thành quan hệ giữa tuân theo quy luật của thị trường với bảo đảm định hướng xã hội chủ nghĩa; Hội nghị Trung ương 5 khóa XII bổ sung mối quan hệ giữa Nhà nước và thị trường thành quan hệ giữa Nhà nước, thị trường và xã hội; Đại hội XIII của Đảng bổ sung mối quan hệ giữa thực hành dân chủ và tăng cường pháp chế, bảo đảm kỷ cương xã hội, thành tổng cộng 10 mối quan hệ lớn. Đã xác định rõ động lực xây dựng và phát triển đất nước là khơi dậy mạnh mẽ tinh thần yêu nước, ý chí tự cường dân tộc, sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc và khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc; phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa, sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị và của nền văn hóa, con người Việt Nam; bồi dưỡng sức dân, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, có cơ chế thu hút, trọng dụng nhân tài; thúc đẩy đổi mới sáng tạo, ứng dụng mạnh mẽ khoa học và công nghệ, nhất là thành tựu của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư; kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại; phát huy tối đa nội lực, tranh thủ ngoại lực, tạo động lực mới cho quá trình phát triển đất nước nhanh và bền vững.

Trong nhiệm vụ chiến lược bảo vệ Tổ quốc, Đảng ta đã nêu rõ quan điểm, chủ trương về vấn đề độc lập dân tộc, chủ quyền và lợi ích quốc gia gắn với bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế trên tinh thần lợi ích quốc gia - dân tộc là cao nhất, kiên quyết bảo vệ vững chắc độc lập dân tộc; bảo vệ Tổ quốc từ sớm, từ xa, từ khi nước chưa nguy bằng sức mạnh tổng hợp của khối đại đoàn kết toàn dân tộc trong thế trận quốc phòng toàn dân và thế trận an ninh nhân dân gắn với xây dựng thế trận lòng dân vững chắc, trong đó Quân đội nhân dân và Công an nhân dân làm nòng cốt, đồng thời tích cực, chủ động hợp tác quốc tế toàn diện, đa dạng hóa, đa phương hóa, sẵn sàng làm bạn, đối tác tin cậy với tất cả các quốc gia.

Đặc biệt, Đảng ta đã hình thành lý luận về xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh, trong đó xây dựng Đảng được xác định là nhiệm vụ then chốt; xây dựng Đảng để Đảng có đủ năng lực của một Đảng duy nhất lãnh đạo, cầm quyền; xây dựng Đảng về cả chính trị, tư tưởng, đạo đức, tổ chức và cán bộ, đổi mới phương thức lãnh đạo, cầm quyền. Đảng cũng đã có bước phát triển nhận thức về gắn xây dựng Đảng với xây dựng cả hệ thống chính trị; hoàn thiện và phát huy nền dân chủ xã hội chủ nghĩa; phát huy sức mạnh của nhân dân; xây dựng và phát huy vai trò của khối đại đoàn kết toàn dân tộc; đổi mới tổ chức, hoạt động của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội.

Về các khái niệm, phạm trù khoa học, nổi bật nhất là việc Đảng ta đã đề xuất các khái niệm hoàn toàn mới: kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa; Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa; nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc. Khái niệm “kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa” - yếu tố cốt lõi trong cơ sở hạ tầng của xã hội -

được xác lập từ Đại hội IX của Đảng và nội hàm của khái niệm ngày càng được xác định đầy đủ và cụ thể, phù hợp với thời đại mới và thực tiễn Việt Nam. Khái niệm “Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa” - yếu tố cốt lõi trong kiến trúc thượng tầng của xã hội - được xác lập từ Hội nghị Đại biểu toàn quốc giữa nhiệm kỳ khóa VII (năm 1994) cùng với cơ chế “Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ”, từ đó nội hàm của khái niệm ngày càng được xác định đầy đủ và rõ ràng hơn. Khái niệm “nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc” - yếu tố cốt lõi trong đời sống tinh thần của xã hội - được xác định từ Thông báo Kết luận số 38-TB/TW ngày 03-02-1997 của Thường vụ Bộ Chính trị, với nội hàm cụ thể về các đặc trưng tiên tiến và các đặc trưng đậm đà bản sắc dân tộc của nền văn hóa Việt Nam; xác định vị trí văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội.

Nếu so sánh với các nội dung chủ yếu được C.Mác và Ph.Ăngghen nêu trong Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản, tác phẩm khởi đầu chính thức ra đời chủ nghĩa Mác, với các nội dung chủ yếu được lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh nêu trong Đường cách mệnh - tác phẩm được xem như khởi đầu tư tưởng Hồ Chí Minh, có thể nói, lý luận về đường lối đổi mới của Đảng ta được xây dựng trong 40 năm qua đã có những điểm tương đồng về các loại vấn đề, đương nhiên nội dung từng vấn đề có sự phát triển căn bản phù hợp với thời đại mới và thực tiễn đổi mới ở Việt Nam.

Hai là, lý luận về đường lối đổi mới của Đảng ta đã có những phát triển mới nổi bật so với học thuyết Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và lý luận của Đảng trước thời kỳ đổi mới

Trong lý luận về đường lối đổi mới Việt Nam đã có hàng loạt khái niệm, phạm trù, nguyên lý mới mà các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác - Lênin, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng ta trước đổi mới chưa có điều kiện đề cập. Chẳng hạn, khái niệm “kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa”, trước đây C.Mác và Ph.Ăngghen mới chỉ đề cập về kinh tế thị trường tư bản chủ nghĩa; V.I.Lênin trong Chính sách kinh tế mới, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng ta trước đổi mới cũng mới chỉ đề cập tới kinh tế hàng hóa trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội. Tương tự, về nhà nước trong chủ nghĩa xã hội, trước đây C.Mác và Ph.Ăngghen mới chỉ đề cập về nhà nước pháp quyền tư sản; V.I.Lênin trong những năm đầu của chính quyền Xôviết, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng ta trước đổi mới đều chỉ đề cập chung về chuyên chính vô sản, nhà nước vô sản, nhà nước xã hội chủ nghĩa, chưa dùng khái niệm nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa.

Đại hội XIII của Đảng đã đánh giá chung sự phát triển lý luận về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam, tức là lý luận về đường lối đổi mới của Đảng ta: “Hệ thống lý luận về đường lối đổi mới, về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam tiếp tục được bổ sung, phát triển”⁽¹⁾; “Nhìn lại 35 năm thực hiện công cuộc đổi mới, 30 năm thực hiện Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ

lên chủ nghĩa xã hội, lý luận về đường lối đổi mới, về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội của Việt Nam ngày càng hoàn thiện và từng bước được hiện thực hóa”⁽²⁾; “Những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử là kết tinh sức sáng tạo của Đảng và nhân dân ta, khẳng định con đường đi lên chủ nghĩa xã hội của nước ta là phù hợp với thực tiễn Việt Nam và xu thế phát triển của thời đại”⁽³⁾. Trên cơ sở lý luận về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam, trong thời kỳ đổi mới, thể hiện rõ trong Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (năm 1991) và Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (Bổ sung, phát triển năm 2011), được Đại hội XIII của Đảng đánh giá: “Cương lĩnh chính trị của Đảng tiếp tục là ngọn cờ tư tưởng, lý luận dẫn dắt dân tộc ta vững vàng tiếp tục đẩy mạnh toàn diện, đồng bộ công cuộc đổi mới; là nền tảng để Đảng ta hoàn thiện đường lối xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong giai đoạn mới”⁽⁴⁾. Cương lĩnh chính trị của Đảng thể hiện tập trung nhất, cô đọng nhất trình độ nhận thức, tư duy lý luận của Đảng. Tính đúng đắn của các Cương lĩnh được xây dựng trong những năm đổi mới đã chứng tỏ lý luận về đường lối đổi mới của Đảng hoàn toàn xứng đáng là một bộ phận cấu thành trong nền tảng tư tưởng của Đảng, giữ vai trò chủ đạo trong đời sống tư tưởng, tinh thần của xã hội.

Ba là, thực tiễn đã chứng minh, lý luận về đường lối đổi mới Việt Nam đã cùng với chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh là nền tảng tư tưởng của Đảng, kim chỉ nam cho hành động của Đảng và nhân dân ta trong công cuộc đổi mới đất nước

Công cuộc đổi mới trong 40 năm qua là công cuộc hoàn toàn mới mẻ, chưa có tiền lệ, chưa có sự chuẩn bị trước đầy đủ, cụ thể về lý luận, với sự đổi mới căn bản nhận thức, tư duy so với trước đổi mới; là quá trình vừa tìm tòi, thử nghiệm, tổng kết thực tiễn và nghiên cứu lý luận để từng bước hình thành nên lý luận về đường lối đổi mới, đồng thời vận dụng ngay những thành tựu phát triển lý luận vào hoạt động thực tiễn. Nhưng, trên cơ sở chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, bằng sự nỗ lực trí tuệ hết sức sáng tạo, Đảng ta đã từng bước hình thành đường lối đổi mới, tức là hình thành lý luận về đường lối đổi mới. Chính lý luận đó đã cùng với chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh là nền tảng tư tưởng của Đảng, soi đường, định hướng cho toàn bộ hoạt động thực tiễn đổi mới, xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ Tổ quốc trong 40 năm qua.

Tổng kết 30 năm thực hiện công cuộc đổi mới, Đại hội XII của Đảng nhận định: Những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử mà đất nước ta đạt được qua 30 năm đổi mới đã “khẳng định đường lối đổi mới của Đảng ta là đúng đắn, sáng tạo, con đường đi lên chủ nghĩa xã hội của nước ta là phù hợp với thực tiễn của Việt Nam và xu thế phát triển của lịch sử”⁽⁵⁾. Đại hội XIII của Đảng tiếp tục khẳng định: “Những thành tựu của 35 năm thực hiện công cuộc đổi mới, 30 năm thực hiện Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên

chủ nghĩa xã hội năm 1991, đặc biệt, trong 10 năm thực hiện Cương lĩnh (bổ sung, phát triển năm 2011) đã tiếp tục khẳng định đường lối đổi mới của Đảng ta là đúng đắn, sáng tạo. Những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử là kết tinh sức sáng tạo của Đảng và nhân dân ta, khẳng định con đường đi lên chủ nghĩa xã hội của nước ta là phù hợp với thực tiễn Việt Nam và xu thế phát triển của thời đại; khẳng định sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng là nhân tố hàng đầu quyết định thắng lợi của cách mạng Việt Nam. Trong bối cảnh tình hình thế giới có nhiều biến động nhanh, phức tạp, Cương lĩnh của Đảng tiếp tục là ngọn cờ tư tưởng, ngọn cờ chiến đấu, ngọn cờ quy tụ sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc phấn đấu vì một nước Việt Nam “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”⁽⁶⁾.

Về thành tựu của công tác lý luận, Đại hội XIII của Đảng đánh giá: “Tư duy lý luận của Đảng có bước phát triển. Hệ thống lý luận về đường lối đổi mới, về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam tiếp tục được bổ sung, phát triển. Công tác tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận được đẩy mạnh, góp phần cung cấp các luận cứ khoa học cho việc hoạch định đường lối, chủ trương của Đảng”⁽⁷⁾.

Rõ ràng, những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử của công cuộc đổi mới có đóng góp đặc biệt quan trọng của lý luận về đường lối của Đảng với tính chất là một bộ phận cấu thành nền tảng tư tưởng của Đảng, cơ sở để tạo nên sự thống nhất về tư tưởng của Đảng và xã hội.

Bốn là, việc bổ sung lý luận về đường lối đổi mới Việt Nam vào nền tảng tư tưởng của Đảng là phù hợp với phương pháp luận của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh: lý luận về chủ nghĩa xã hội không phải là giáo điều, cứng nhắc, mà là lý luận mở, phải không ngừng được bổ sung, phát triển

Ph.Ăngghen từng viết: “Lý luận của chúng tôi không phải là một giáo điều, mà là sự giải thích quá trình phát triển, quá trình này bao hàm trong bản thân nó một loạt những giai đoạn kế tiếp nhau”⁽⁸⁾. V.I.Lênin đã dạy: “Chúng ta không hề coi lý luận của Mác như là một cái gì đã xong xuôi hẳn và bất khả xâm phạm; trái lại, chúng ta tin rằng lý luận đó chỉ đặt nền móng cho môn khoa học mà những người xã hội chủ nghĩa cần phải phát triển hơn nữa về mọi mặt, nếu họ không muốn trở thành lạc hậu đối với cuộc sống”⁽⁹⁾; “Chúng ta không phải là những người giáo điều chủ nghĩa. Học thuyết của chúng ta không phải là giáo điều mà là kim chỉ nam cho hành động”⁽¹⁰⁾. Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng yêu cầu: “phát triển lý luận và tư tưởng của ta cho đầy đủ thêm”⁽¹¹⁾. Việc bổ sung lý luận về đường lối đổi mới vào nền tảng tư tưởng của Đảng là tuân theo các di huấn sâu sắc đó của những người sáng lập chủ nghĩa Mác - Lênin và Chủ tịch Hồ Chí Minh. Trên thực tế, nhiều đảng cộng sản cầm quyền cũng bổ sung thành tố này vào nền tảng tư tưởng của mỗi đảng.

Năm là, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từ trần hơn nửa thế kỷ, thực tiễn xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta và tình hình thế giới trong những thập niên qua đã có những thay đổi lớn

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đi xa hơn nửa thế kỷ, tư tưởng của Người vẫn còn nguyên giá trị, thực tiễn đất nước và thế giới hơn nửa thế kỷ qua đã có nhiều thay đổi căn bản, đặc biệt là gần 40 năm đổi mới. Do vậy, cùng với việc bổ sung tư tưởng Hồ Chí Minh vào nền tảng tư tưởng của Đảng, kiên định với tư tưởng Hồ Chí Minh, Đảng ta đã vận dụng một cách sáng tạo tư tưởng của Người, tích cực tìm tòi, thử nghiệm, tổng kết thực tiễn để đưa ra câu trả lời cho những vấn đề lý luận mới đặt ra và có những phát triển mới cần thiết trong lý luận về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Điều này là hoàn toàn khách quan, cần thiết và hợp lý.

2.2. Những nhiệm vụ đặt ra

Sau 40 năm đổi mới đất nước, hướng tới kỷ niệm 100 năm Ngày thành lập Đảng và 100 năm Ngày thành lập nước Việt Nam mới, đất nước bước sang kỷ nguyên phát triển mới, khi đã bổ sung “lý luận về đường lối đổi mới” vào nền tảng tư tưởng của Đảng, cần tiếp tục đẩy mạnh nghiên cứu, phát triển lý luận của Đảng, nhất là lý luận về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam.

Một là, tiếp tục nghiên cứu, phát triển lý luận về chủ nghĩa xã hội và mô hình chủ nghĩa xã hội Việt Nam

Thế giới ngày nay và trong những thập niên tới, đã và sẽ có những biến động mạnh mẽ, sâu sắc, nhất là trước tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Do đó, đã hình thành và sẽ hình thành nhiều lý luận mới về chủ nghĩa xã hội, nhiều trào lưu tư tưởng xã hội chủ nghĩa mới, trong đó các nước xã hội chủ nghĩa tiếp tục có những phát triển lý luận về chủ nghĩa xã hội. Vì thế, cần theo dõi sát, tham khảo các thành tựu lý luận mới về chủ nghĩa xã hội trên thế giới để tiếp thu có chọn lọc nhằm phát triển lý luận về đường lối đổi mới, về chủ nghĩa xã hội nói chung, chủ nghĩa xã hội Việt Nam nói riêng. Sự phát triển lý luận về đường lối đổi mới cần chú trọng nghiên cứu, làm sáng tỏ lý luận về mô hình tổng quát, các đặc trưng cơ bản, các mối quan hệ cơ bản, các động lực chủ yếu của chủ nghĩa xã hội Việt Nam và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam; các tiêu chí “độc lập”, “dân giàu”, “nước mạnh”, “dân chủ”, “công bằng”, “văn minh”, “tự do”, “phồn vinh”, “thịnh vượng”, “hạnh phúc”... trong mối quan hệ chặt chẽ với nhau; sự phù hợp giữa kiến trúc thượng tầng với cơ sở hạ tầng của xã hội; sự hài hòa trong quan hệ giữa các lĩnh vực; các nội dung định hướng xã hội chủ nghĩa của Việt Nam; v.v..

Hai là, nghiên cứu định hướng chủ trương tổng quát về kỷ nguyên phát triển mới của dân tộc

Nhiệm kỳ Đại hội XIV của Đảng là thời kỳ hoàn thành những nhiệm vụ của thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước; đất nước chuyển sang kỷ nguyên phát triển mới, phấn đấu để đạt được những mục tiêu vào năm 2030 và năm 2045 mà Đại hội XIII của Đảng đã đề ra. Trên cơ sở lý luận về đường lối đổi mới đã hình thành qua 40 năm đổi mới, cần có những bổ sung, phát triển về những nội dung cơ bản của đường lối đổi mới trong kỷ nguyên phát triển mới, trong đó có những quan điểm mang tính đột phá, bước đầu được xác lập trong các nghị quyết gần đây của Bộ Chính trị khóa XIII và Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng sẽ đề ra. Lý luận về kỷ nguyên phát triển mới của dân tộc sẽ là một bước phát triển lý luận về đường lối đổi mới của Đảng, gắn với lý luận về thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội và lý luận về chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam nói chung.

Ba là, làm rõ hơn lý luận về một số vấn đề hệ trọng, mới đặt ra trong các lĩnh vực chủ yếu của đời sống xã hội

Mặc dù lý luận về đường lối đổi mới của Đảng đã đạt được những thành tựu to lớn, nhưng lý luận về không ít vấn đề cụ thể trong các lĩnh vực của đời sống xã hội vẫn chưa được sáng tỏ. Trong khi đó, trong tất cả các lĩnh vực chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội, quốc phòng, an ninh, đối ngoại sẽ phát sinh nhiều vấn đề rất cần được giải quyết thấu đáo, kịp thời. Chỉ riêng các chủ trương phát triển kinh tế số, kinh tế xanh, kinh tế tuần hoàn, chuyển đổi số quốc gia, xây dựng chính quyền số, đô thị thông minh, xã hội số, công dân số, quản trị quốc gia, công nghiệp văn hóa, văn hóa số... đã đặt ra hàng loạt vấn đề mới về lý luận cần có câu trả lời thỏa đáng trên cơ sở tư duy và nhận thức mới mang tính đột phá.

3. Kết luận

Tổng kết lý luận qua 40 năm đổi mới đã khẳng định sự phát triển sáng tạo lý luận về đường lối đổi mới xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam, góp phần bổ sung và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội. Trên bình diện tổng quát cũng như trên các lĩnh vực cụ thể của quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam, lý luận về đường lối đổi mới đã xác định đúng đắn, tương đối đầy đủ và ngày càng rõ trên những vấn đề lý luận cơ bản, tạo cơ sở soi đường cho hoạt động thực tiễn xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta. Tuy vậy, thực tiễn xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ Tổ quốc trong những năm tới sẽ đặt ra không ít vấn đề cả trên phương diện lý luận và đời sống thực tiễn cần được nghiên cứu, luận giải đầy đủ, sâu sắc và kịp thời, góp phần thúc đẩy quá trình phát triển nhanh và bền vững đất nước.

Bài đăng trên số đặc biệt năm 2026 chào mừng Đại hội XIV của Đảng

Ngày nhận bài: 05-11-2025; Ngày bình duyệt: 06-11-2025; Ngày duyệt đăng: 05-01-2026.

Email tác giả: khacviethcma@gmail.com

(1), (2), (3), (4), (6) ĐCSVN: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t.I, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.74, 103, 104, 26, 104-105.

(5) ĐCSVN: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội, 2016, tr.66.

(7) ĐCSVN: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t.II, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.169-170.

(8) C.Mác và Ph.Ăngghen: *Toàn tập*, t.36, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 1989, tr.785.

(9) V.I.Lênin: *Toàn tập*, t.4, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2005, tr.232.

(10) V.I.Lênin: *Toàn tập*, t.34, Sđd, 2006, tr.152.

(11) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.6, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, tr.294.